

ВИКОРИСТАННЯ ТКАНИН І ШКІРИ В ОЗДОБЛЕННІ СТАРОВИННИХ МЕБЛІВ В УКРАЇНІ

В. Л. Гомжин

Художні тканини, якими накривали або оббивали старовинні меблі, були важливим декоративним елементом оздоблення. Недовговічність цього матеріалу, зміна стилів і смаків призвели до того, що багато меблевих предметів утратили оригінальну оббивку. Тому, вивчаючи різновиди та особливості декорування художніх тканин, що використовувалися для оздоблення меблів різних соціальних верств населення України протягом XVII-XIX ст., доводиться спиратися передусім на свідчення письмових джерел.

Різноманітними були види тканин, що побутували в помешканнях козацької старшини. У київському «розписному списку» 1684 р. є згадка про те, що один зі столів був укритий червоним кармазинним сукном, інший – старою ковдрою, а ще на двох столах були блакитні польські сукна.

У світлиці одного з маєтків, що належав гетьману Д. Апостолу, стояв стіл, укритий простим довгим килимом, а чотири стільці були оббиті червоною шкірою. Опис іншого маєтку того ж гетьмана (1734 р.) засвідчує, що стільці були оббиті оксамитом, червоною та чорною шкірами.

У описі майна полковника Перекрестова згадуються килими прості, польські, турецькі, перські. Ціннішими вкривали меблі (згадуються «столові» килими), а менш цінними – підлогу. Для столів використовувалося ще зелене сукно, спеціальні скатертини, наприклад, турецька червона шовкова скатертина зі срібними і золотими смугами. Лави були оббиті зеленим сукном; укриті перськими килимами та «налавошниками», оздобленими золотими і срібними травками. Стільці були обтягнуті шкірою із золотими візерунками.

Дворянські садиби, які почали інтенсивно будувати в Україні наприкінці XVIII ст., насичувалися чудовими зразками меблевого мистецтва. Імпозантності цим меблям надавали різноманітні художні тканини. Полонений доктор французької армії Де-ла-Фліз, відвідавши садибу П. Завадовського у Ляличах 1813 р., зазначав, що м'які меблі XVIII ст. були оббиті штофом. Надзвичайний інтерес становила оббивка м'яких меблів у садибі Качанівка, що належала родині Тарновських. Дивани і крісла були оздоблені чудовими бісерними візерунками – по білому тлу вишиті зображення квітів, птахів та фруктів. Робота виконана надзвичайно тонким бісером майстрами-кріпаками Г. С. Тарновського у другій чверті XIX ст.

У садибі в Підгорцях (Західна Україна), т.з. курдибани були оббиті тисненою та розписною шкірами. Тут же знаходилися м'які позолочені меблі епохи Людовика XIV, вкриті давцінською шкірою, а також меблі, оббиті атласом і оторочені золотим галуном.

М'які меблі в садибі Мсциховського на поч. XX ст. були оббиті тканинами, виготовленими на московській фабриці Сапожникова, і

достеменно відтворювали деякі зразки оббивки меблів палаців у Версалі. У дій же садибі знаходилися крісла ХVІ ст., прикрашені різноманітною монастирською вишивкою.

Таким чином, художні тканини для оббивки або накриття меблів в українських житлових інтер'єрах відзначалися різноманітністю технік виробництва та декорування. Виготовлялися вони як народними майстрами (наприклад, при садибних майстернях), так і професійними; привозилися з-за кордону. Для оббивки меблів застосовувалися шовкові візерункові тканини – парча і атлас, штоф, оксамит, кольорові шкіри, спеціально виготовлені декоративні тканини французького виробництва, а також тканини, виготовлені на російській шпалерній фабриці зі штучними малюнками квіткового орнаменту. Оббивочна тканина мала кольорові візерунки, що відповідали мотивам різьблення на меблях, тло тканини зазвичай було світліше візерунка. Поширеною оббивкою на меблях червоного дерева був червоний, зелений і синій сап'ян. Наприкінці ХVІІІ ст. надзвичайно популярним мотивом прикрашення тканин були смуги, перевиті гірляндами листя або квітів.

У селянських хатах також широко використовувалися різноманітні тканини для покриття меблів. Незважаючи на те, що вони були менш коштовні ніж у аристократії, в їх оздобленні відбивалися народні традиції та естетичні смаки. Столи часто вкривали товстою тканю скатертину, край якої зазвичай були заткані червоною заплочкою; рядом або вишитим рушником. У заможних хатах лави вкривали килимами, в менш заможних – ряднами. Наприкінці ХІХ ст. широко використовуються для оздоблення меблів тканини промислового виробництва.

РЕГИОН КАК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРЫ: КУЛЬТУРА СЛОБОЖАНЩИНЫ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ УКРАИНЫ ВО 2 ПОЛ. ХVІІІ – 1 ПОЛ. ХІХ ст.

Е. В. Кравчинская

Трудности трансформационного периода в украинской культуре обусловлены отсутствием единой научно обоснованной концепции формирования современной украинской культуры. Негативные последствия данной проблемы обусловлены недостаточным теоретическим обоснованием новых аксеологических ориентиров.

На международной научной конференции «Пятое Слобожанские Чтения» был остро поставлен вопрос развития и роли региона, как культуротворческой единицы. Речь шла о том, что процессы глобализации и модернизации, усиление взаимозависимости мирового сообщества, частью которого является Украина, с особой остротой ставят проблемы существования локальных единиц в рамках глобальных, европейской и украинской, социальных систем – регионов. Кардинальные изменения вектора социального движения требуют внимания к проблемам регионалистики.